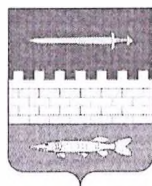

**СОВЕТ
НОВОШЕШМИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**
ул. Советская, д.80,
с. Новошешминск, 423190

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЯҢА ЧИШМӘ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
СОВЕТЫ**
Совет урамы, 80,
Яңа Чишмә авылы, 423190

тел.: (8-84348) 2-31-00. факс: (8-84348) 2-20-22. chishma@tatar.ru

Татарстан Республикасы
Яңа Чишмә муниципаль районы Советы
КАРАРЫ

2021 елның 29 декабре

№ 17-137

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының шәһәр төзелеше
проектлаштыруның жирле нормативларын раслау турында

Россия Федерациясенәң 2004 елның 29 декабрәндәге 190-ФЗ номерлы Шәһәр төзелеше кодексы, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлегә турында» 2010 елның 25 декабрәндәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативларын кушымта нигезендә расларга.
2. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Советының 2017 елның 14 декабрәндәге 31-182 нче карары (2018 елның 12 апреләндәге 35-200 нче, 2018 елның 8 ноябрәндәге 42-246 нчы, 2018 елның 28 декабрәндәге 44-257 нче, 2019 елның 24 октябрәндәге 53-328 нче номерлы карарлардагы үзгәрешләр белән) үз көчен югалткан дип санарга.
3. Әлегә карарны «Интернет» мәгълүмат – телекоммуникация челтәрәндәге «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы»нда <http://pravo.tatarstan.ru>, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының «Интернет» мәгълүмат - телекоммуникация челтәрәндәге рәсми сайтында <http://novosheshminsk.tatarstan.ru/> бастырып чыгарырга.
4. Әлегә карар рәсми басылып чыккан көнәннән үз көченә керә.
5. Әлегә карарның үтәлешен контрольдә тотуны Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Советының законлылык, хокук тәртибе һәм жирлекләрнең вәкиллекле органнары белән үзара хезмәттәшлек комиссиясе рәисенә йөкләргә.

Яңа Чишмә
муниципаль районы башлыгы

В. М. Козлов

Кушымта
Татарстан Республикасы
Яңа Чишмә муниципаль районы
Советының
2021 елның 29 декабрендәге
17-137 нче номерлы карарына

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЯҢА ЧИШМӘ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ ШӘһӘР ТӨЗЕЛЭШЕ
ПРОЕКЛАШТЫРУНЫҢ ЖИРЛЕ НОРМАТИВЛАРЫ**

ЭЧТӨЛӨК

4.1. Торак зоналар территориясенең тээмин ителешенең исәп-хисап күрсәткөчлөрө.	8
4.2. Мәгариф өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.....	9
4.3. Мәдәният һәм ял оештыру өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.	12
4.4. Физик культура һәм массакуләм спорт өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.....	13
4.5. Сәламәтлек саклау өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары. ...	14
4.6. Халыкны социаль тээмин итү һәм социаль яклау өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.....	16
4.7. Халыкка сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм җәмәгать туклануы өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.....	18
4.8. Мәғлүмат һәм элементә объектлары өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.	20
4.9. Идарә һәм кредит-финанс оешмалары өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.....	22
4.10. Торак-коммуналь хужалык объектлары өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.....	22
4.11. Җәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.	24
4.12. Көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары, күрсәтелгән объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр.....	25
4.13. Муниципаль район чикләрендә һәм торак пунктлар чикләрендә торак пунктлардан читтә транспорт хезмәте күрсәтү һәм җирле әһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.....	27
4.14. Территорияләрне тәзекләндерү һәм яшелләндерү өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр.....	31
4.15. Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тээмин итү өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.....	32
4.15.1 Электр белән тээмин итү объектларында муниципаль район халкының норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.....	32
4.15.2 Жылылык белән тээмин итү объектларында муниципаль район халкының норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.....	34
4.15.3 Газ белән тээмин итү объектларында муниципаль район халкының норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.....	35

4.15.4	Газ белән тәэмин итү объектларында муниципаль район халкының норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.....	36
4.15.5	Газ белән тәэмин итү объектларында муниципаль район халкының норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.....	37

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативлары (алга таба - нормативлар) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының норматив-хокукый актлары нигезендә эшләнә.

Әлеге нормативлар белән җайга салынмаган мәсьәләләр «Техник җайга салу турында» 2002 елның 27 декабрдәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган законнар һәм норматив-техник документлар белән җайга салына.

Әлеге нормативлар, оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы территориясендә үз эшчәнлеген алып баручы барлык шәһәр төзелеше эшчәнлегенә субъектлары өчен мәҗбүри.

Шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативларын раслау, аларга үзгәрешләр кертү федераль законнар, Татарстан Республикасы Законнары, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Әлеге нормативлар муниципаль район халкы өчен муниципаль район халкының жирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның муниципаль район халкы өчен мөмкин булган максималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре җыелмасын билгели.

Муниципаль район халкы өчен тәэмин ителешнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре һәм муниципаль район халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнә торган муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектларына түбәндәге өлкәләргә караган объектлар керә:

- жирлекләргә электр һәм газ белән тәэмин итү;
- муниципаль район чикләрендәге торак пунктлардан читтә жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, транспорт хезмәте күрсәтү;
- мәгариф, сәламәтлек саклау, мәгълүматлаштыру һәм элементә;
- мәдәният һәм ял оештыру;
- социаль тәэмин итү һәм социаль яклау; физик культура һәм массакүләм спорт;
- көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү; жәмәгать тәртибен саклауны тәэмин итү.

Нормативлар үз эченә түбәндәге бүлекләргә ала:

- муниципаль район халкы муниципаль район халкының жирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; муниципаль район халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре;
- нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен нигезләү буенча материаллар;
- нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен куллану кагыйдәләре һәм өлкәсе;
- муниципаль район халкының муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектларында норматив ихтыяҗын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр;
- Яңа Чишмә муниципаль районының кыскача характеристикасы.

2. ИСӘПЛӘҮ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ

Яңа Чишмә муниципаль районының һәм аның составына керүче җирлекләрнең территорияль планлаштыру документларын, Яңа Чишмә муниципаль районы территорияләренә карата эшләнелә торган территорияне планлаштыру документларын әзерләү, килештерү, раслау һәм тормышка ашыру вакытында әлеге нормативлар белән билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре кулланыла.

Шәһәр төзелешен проектлаштыру нормативлары дәүләт хакимияте һәм җирле үзидарә органнары, шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы законнарның үтәлешен тикшереп торы һәм күзәтү органнары тарафыннан карарлар кабул итү өчен кулланыла.

Муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары исемлегенә, муниципаль район халкы тәэмин ителешенәң минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре һәм әлеге нормативларның төп өлешендә китерелгән муниципаль район халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булу дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре үтәү өчен мәҗбүри булып тора.

Гамәлдәге норматив документларны, шул исәптән әлеге нормативларда сылтама бирелгәннәрне гамәлдән чыгарганда һәм (яисә) үзгәрткәндә, гамәлдән чыгарылганнарын алыштырган нормаларга таянырга кирәк.

3. МУНИЦИПАЛЬ РАЙОННЫҢ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы территориясенең кыскача характеристикасы, шулай ук халыкның саны, тыгызлыгы һәм социаль-демографик составы турында мәғлүматлар, муниципаль районның башка характерлы үзенчәлекләре 1 нче таблицادا китерелгән.

1 нче таблица

Яңа Чишмә муниципаль районының кыскача характеристикасы

б. №	Күрсәткеч атамасы	Характеристика
1	Муниципаль район территориясенең Татарстан Республикасы структурасында урнашуы	Яңа Чишмә муниципаль районы Татарстан Республикасының үзәк өлешендә урнашкан. Яңа Чишмә районы Татарстан Республикасының Түбән Кама, Әлмәт, Чирмешән, Аксубай һәм Чистай муниципаль районнары белән чиктәш.
2	Муниципаль район чикләрендәге территориянең гомуми мәйданы, га	131752
3	Муниципаль районның административ үзәге	Яңа Чишмә авылы
4	2021 елның 1 гыйнварына даими халык саны	
	барлыгы, мең кеше.	14691
	шул исәптән:	
	балалар яшендә	2633
хезмәткә сәләтле яшътәге	8468	
хезмәткә яраклы яшътән өлкәнрәк	3590	
5	2021 елның 1 гыйнварына халык тыгызлыгы, кеше/кв. км	11,2
6	2030 елга даими халык саны фаразы	15599
7	2021 елның 1 гыйнварына торак фонды күләме, торак мәйданы кв. метр	
	барлыгы, кв. м.	491241,5
	шул исәптән:	
	- күпфатирлы	36048,8
- шәхси	42162,7	
8	Халыкның торак белән тәэмин ителеше дәрәжәсе, кв.м / кеше.	33,4
9	Муниципаль район территориясендә табигый-климат шартлары	
	климатик район (климатик районлаштыру картасы нигезендә төзелеш өчен)	II
	сейсмик куркыныч дәрәжәсе (баллар)	6 – 7
	табигать-климат шартларына гомуми бәя	уңайлы

4. ТӨП ӨЛЕШЕ. ЖИРЛЕ ӨНӘМИЯТТӨГЕ ОБЪЕКТЛАР БЕЛӘН ТЭЭМИН ИТЕЛШЕНЕҢ МИНИМАЛЬ РӨХСӘТ ИТЕЛГӘН ДӘРӘЖӘСЕНЕҢ ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, МУНИЦИПАЛЬ РАЙОН ХАЛКЫ ӨЧЕН МОНДЫЙ ОБЪЕКТЛАРНЫҢ ТЕРРИТОРИАЛЬ ЯКТАН МӨМКИН БУЛГАН МАКСИМАЛЬ ДӘРӘЖӘДӘ ФАЙДАЛАНЫЛУЙ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, ӨЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА РЕКОМЕНДАЦИЯЛӘР.

4.1. Торак зоналар территориясенең тәэмин ителешенең исәп-хисап күрсәткечләре.

Социаль яклауга һәм ярдәмгә мохтаж гражданның торак хокукларын тәэмин иту максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеше өлкәсендә жирле өнәмияттәге объектлар өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре 2 нче таблицادا күрсәтелгән.

2 нче таблица

Торак төзелеше өлкәсендә жирле өнәмияттәге объектлар өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе		Халык өчен территориаль үтемлек дәрәжәсе
		2021 ел	2030 ел	
1	Торак пунктларда торак урыннар	23,1	30,5	Билгеләнми

Искәрмә: киләчәктә исәп-хисап күрсәткечләре 2025, 2035 елларда ирешелгән торак урыннарының гомуми мәйданы белән тәэмин ителешнең факттагы минималь дәрәжәсен исәпкә алып корректлана.

Торак төзелеше һәм торак төзелеше төрләренең исәп-хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик ситуацияне һәм халыкның керем дәрәжәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

Торак төзелешенең характерына туры китереп, 3 таблицادا китерелгән төзелеш төрләре бүленә.

3 нче таблица

Торак төзелеше характеристикасы

№ т/б	Торак төзелеше тибы	Төзелеш характеристикасы
1	Азкатлы торак төзелеше	биеклегә 3 катка кадәр булган индивидуаль утар төзелеше; биеклегә 3 катны кертп блокланган торак йортлар төзелеше; 4 катка кадәр биеклектәге күпфатирлы торак йортлар төзелеше
2	Урта катлы торак төзелеше	5-8 катлы күпфатирлы торак йортлар төзелеше
3	Күп катлы торак төзелеше	9 катлы һәм аннан югарырак биеклектәге күпфатирлы торак йортлар төзелеше

Торак төзелешенең төрләрен бүлеп бирү, аларны оештыруга карата таләпләрне билгеләү авыл жирлегеннән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән гамәлгә ашырыла.

Торак пунктларны төзүнең норматив параметрлары 7 нче бүлекнең 42.13330.2011 СНИП 2.07.01-89 Актуальләштерелгән редакциясе таләбе буенча билгеләнә. «Шәһәр

төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү»

4.2. Мәгариф өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары

Яңа Чишмә муниципаль районы халкының белем бирү объектлары белән тәэмин ителү дәрәжәсе, халык өчен мондый объектларның территориаль яктан үтемле булуы дәрәжәсе буенча тәкъдим ителә торган күрсәткечләрне 4 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

4 нче таблица

Мәгариф өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлек дәрәжәсе
1	Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары		
	Яңа Чишмә авылында*	халыкның демографик структурасына бәйлә рәвештә: 0 яшьтән алып 7 яшькә кадәрге 100 балага 58,5 урын исәбендә	Жәяүлеләр үтемлекке 300 метр
	авыл торак пунктларында	халыкның демографик структурасына карап: 0 яшьтән 7 яшькә кадәрге 100 балага 40,5 урын исәбендә	Жәяүлеләр үтемлекке 500 метр
2	Гомуми белем бирү оешмалары		
	Яңа Чишмә авылында*	халыкның демографик структурасына карап: 7 яшьтән 18 яшькә кадәрге 100 балага 85,5 урын исәбендә	Жәяүлеләр үтемлекке 300 метр
	авыл торак пунктларында	халыкның демографик структурасына карап: 7 яшьтән 18 яшькә кадәрге 100 балага 40,5 урын исәбеннән	Транспорт үтемлекке 30 минут
3	Өстәмә белем бирү оешмалары		
3.1	Гомуми белем бирү оешмалары базасында гамәлгә ашырыла торган өстәмә белем бирү программаларында урыннар саны		
	Яңа Чишмә авылында*	гомуми белем бирү оешмаларында 100 укучыга 45 урын исәбеннән	Жәяүлеләр үтемлекке 700 метр
	авыл торак пунктларында	гомуми белем бирү оешмаларында 100 укучыга 65 урын исәбеннән	Транспорт үтемлекке 30 минут
3.2	Өстәмә белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мәгариф оешмалары базасында гамәлгә ашырыла торган өстәмә белем бирү программаларында урыннар саны (гомуми белем бирү оешмаларыннан тыш)		
	Яңа Чишмә авылында*	халыкның демографик структурасына карап: 5 яшьтән 18 яшькә кадәрге 100 балага 30 урын исәбеннән	Жәяүлеләр үтемлекке 700 метр
	авыл торак	халыкның демографик	Транспорт үтемлекке

	пунктларында	структурасына карап: 5 яшьтән алып 18 яшькә кадәрге 100 балага 10 урын исәбеннән	30 минут
<p>Искәрмә. *Муниципаль районның административ үзәге (Яңа Чишмә авылы) өчен исәп-хисап күрсәткечләре башка авыл торак пунктларыннан аерым кабул ителә. Махсус һәм сәламәтләндрерү мөктәпкөчө белем бирү һәм гомуми белем бирү учреждениеләре өчен исәп-хисап күрсәткечләре проектлауга бирем буенча кабул ителә.</p>			

Учреждениедән 1 километрдан артык ераклыкта яшәүче авыл гомуми белем бирү мөктәпләре укучылары өчен балаларны йөртү өчен билгеләнгән махсус транспортта уку урынына илтүне оештыру күздә тотыла. Укучыларның тукталышта жыю урынына иң чик жәяүле якын килүе 500 метрдан да артмаска тиеш.

Авыл гомуми белем бирү мөктәпләренең I һәм II дәрәжә укучылары өчен территориаль үтемлелегенең иң чик күрсәткече, транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны исәпкә алып, 15 километр тәшкил итә.

15 километрдан артык ераклыкта, шулай ук начар һава шартлары вакытында транспортка барып житү мөмкинлеге булмаган чорда мөктәп яны интернатын күздә тотарга кирәк. Мөктәп яны интернатының сыйдырышлыгы гомуми белем бирү учреждениесендәге урыннарның гомуми саныннан 10% тәэмин ителүчәнлек дәрәжәсенә карап билгеләнә.

Сәламәтлек саклау объектларын урнаштыруга һәм аларның параметрларына карата таләпләр СП 42.13330.2016 актуаль редакциясе СНиП 2.07.01-89*белән билгеләнә. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» (Д кушымтасы), шулай ук Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының «Россия Федерациясе субъектлары территорияләрендә мәгариф объектларын оптималь урнаштыру критерийларын билгеләү өчен үрнәк күрсәткечләр» дигән 2016 елның 4 маендагы АК-950/02 номерлы хаты белән».

Халык саны 200 кешедән ким булган авыл торак пунктлары өчен башлангыч сыйныфлар белән берлектә кече сыйныфлы мөктәпкөчө учреждениеләрне урнаштыруны күздә тотарга киңәш ителә.

Авыл торак пунктларында өстәмә белем бирү учреждениеләре урыннарын гомуми белем бирү мөктәпләре биналарында карарга тәкъдим ителә.

Сәламәт балалар өчен мөктәпкөчө учреждениеләрдә урыннар саны нормативы тәшкил итә:

- 1 төркемгә – 10-20 урын;
- 2 төркемдә -18-40 урын;
- 3 төркемдә - 28-60 урын;
- 4 төркемдә - 48-80 урын;
- 5 төркемдә - 46-100 урын;
- 6 төркемдә - 58-120 урын;
- 7 төркемдә - 64-140 урын;
- 8 төркемдә - 74-160 урын;
- 9 төркемдә - 84-180 урын;
- 10 төркемдә - 92-200 урын.

Торак пунктлар өчен мөктәпкөчө учреждениеләрнең гомуми мәйданы (биналар мәйданы) 5 нче таблицада китерелгән.

5 нче таблица

Мөктәпкөчө учреждениеләрнең гомуми мәйданы (биналар мәйданы) буенча чагыштырмача күрсәткечләр

Мәктәпкәчә учреждениенең тибы	Күрсәткеч (1 тәрбияләнүчегә кв. метр)
1 төркемгә	19,59
2 төркемгә	12,05
3 төркемгә:	11,31
4 төркемгә	10,49
6 төркемгә	12,30
8 төркемгә	11,04

Мәктәпкәчә учреждениеләр өчен жир кишәрлекләре күләмен объектларның сыйдырышлыгына карап кабул итәргә кирәк:

100 урынга кадәр – 1 урынга 40 кв. метр;

100 урын – 1 урынга 38 кв.метр.

Күрсәтелгән жир кишәрлекләренең күләме реконструкция шартларында 25 % ка кимергә мөмкин; яңа төзелә торган яки Территориаль үсеш ала торган торак пунктларда халык саны 2 тапкырга артачак (яшелләндерү майданын кыскарту хисабына).

Гомуми белем бирү учреждениеләренең гомуми майданының (биналарның майданы) чагыштырма күрсәткечләре 6 нчы таблицада китерелгән.

6 нчы таблица

Гомуми белем бирү учреждениеләренең гомуми майданы (биналар майданы) чагыштырмача күрсәткечләре

Күрсәткеч (1 тәрбияләнүчегә кв. метр)				
Яңа Чишмә авылы өчен*		авыл торак пунктлары өчен		
укутуның I баскычы (башлангыч):				
4 сыйныфка (180 укучы)	73	31,	20 укучыга	13,75
			40 укучыга	10,18
			60 укучыга	10,07
укутуның I һәм II дәрәжәләре (тугызьеллык):				
8 сыйныфка (400 укучы)	00	20,	108 укучыга (12 укучы/сыйныф)	19,43
			- 162 укучыга (18 укучы/сыйныф)	16,10
			216 укучыга (24 укучы/сыйныф)	15,15
укутуның III баскычы:				
11 сыйныфка (275 укучы)	23,92	14 сыйныфка (350 укучы)	22,25	

22 сыйныфка (550 укучы)	20,46		
33 сыйныфка (825 укучы)	16,96		
<p>Искәрмә. *Муниципаль районның административ үзәге (Яңа Чишмә авылы) өчен исәп-хисап күрсәткечләре башка авыл торак пунктларыннан аерым кабул ителә.</p>			

Гомуми белем бирү учреждениеләре өчен жир кишәрлекләре күләмен объектларның сыйдырышлыгына карап кабул итәргә кирәк:

- 40тан 400 урынга кадәр – 1 укучыга 55 кв. м.;
- 400-500 урын – 1 укучыга 65 кв. м.;
- 500-600 урын – 1 укучыга 55 кв. м.;
- 600 – 800 урын – 1 укучыга 45 кв. м.;
- 800-1100 урын – 1 укучыга 36 кв. м.;
- 1100-1500 урын – 1 укучыга 23 кв. м.;
- 1500-2000 урын – 1 укучыга 18 кв. м.;
- 2000 урын-1 укучыга 16 кв. м.

Күрсәтелгән күләмнәр реконструкция шартларында 20% ка киметелергә мөмкин; укыту - тәжрибә эшләрен оештыру өчен совхоз һәм колхоз жирләрендә махсус участоклар каралмаган булса, авыл жирлекләрендә 30% ка арттырылырга мөмкин. Мәктәпнең спорт зонасы торак район ФОКына берләшергә мөмкин.

4.3. Мәдәният һәм ял оештыру өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары.

Мәдәният, массакүләм ял, ял объектларын урнаштыруга таләпләр һәм аларның параметрлары " шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» (кушымта Д).

Яңа Чишмә муниципаль районы халкының мәдәният һәм ял объектлары белән тәэмин ителеше, халык өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге дәрәжәсе буенча тәкъдим ителгән күрсәткечләрен 7 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

7 нче таблица

Мәдәният һәм халыкның ялын оештыру өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлек дәрәжәсе
1	Клуб учреждениеләре, шул исәптән:		
	0,2 дән 1 мең кешегә кадәр.	1000 кешегә 500 - 300 урын.	Транспорт үтемлелеге 60 минут
	1 меңнән 2 меңгә кадәр кеше	1000 кешегә 300 - 230 урын.	
	2 дән 5 мең кешегә кадәр	1000 кешегә 230 - 190 урын	

Авыл массакүләм китапханәләре авыл жирлекләре һәм аларның төркемнәре өчен хезмәт күрсәтү зонасына (30 минутлык үтемлелектән чыгып):			
2	1 меңнән 2 мең кешегә кадәр	6-7,5 мең саклау берәмлеге; 1000 кешегә 5-6 укучы урыны.	Транспорт үтемлелеге 30 минут
	2 дән 5 мең кешегә кадәр	5-6 мең саклау берәмлеге; 1000 кешегә 4 - 5 укучы урыны.	
	5тән 10 мең кешегә кадәр	4,5 – 5 мең саклау берәмлеге; 1000 кешегә 3 – 4 уку урыны.	
3	Ял һәм һәвәскәрлек эшчәнлеген оештыру өчен бүлмәләр	50-60 кв. м. идәннең мәйданы 1000 кешегә исәпләнгән.	Жәяүлеләр үтемлелеге 30 минут
4	Кинотеатрлар	1000 кешегә 25 - 35 утыру урыны.	билгеләнми
5	Концерт заллары	1000 кешегә 3,5-5 утыру урыны	билгеләнми
6	Музейлар	Муниципаль районга 1 объект	Транспорт үтемлелеге 60 минут
7	Күргәзмә заллары	Муниципаль районга 1 объект	билгеләнми
8	Универсаль, шул исәптән ясалма бозлы, спорт-тамаша заллары	1000 кешегә 6 - 9 урын	билгеләнми
<p>Искәрмә.</p> <p>1. Азрак исәп-хисап күрсәткечен зур торак пунктлар өчен кабул итәргә кирәк.</p> <p>2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы карары нигезендә 2024 елга кадәр клуб учреждениеләре һәм китапханә хезмәтләре белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәжәсе гамәлдәге тәэмин ителеш дәрәжәсендә кабул ителә.</p>			

7 нче таблицада күрсәтелмәгән мәдәният һәм ял объектлары өчен күрсәткечләренә проектлауга бирелгән бирем нигезендә кабул итәргә кирәк.

Мәдәният объектларының санын, составын һәм шәһәр торак пунктларында проектлана торган ял вакытын билгеләгәндә өстәмә рәвештә күчеп килүче халыкны 60 минуттан да артык булмаган урынга күчерү өчен билгеләнгән торак пунктлардан исәпкә алырга кирәк.

Авыл торак пунктларында проектлана торган мәдәният һәм ял объектларының саны, составы һәм сыйдырышлыгы билгеләгәндә, 30 минутлык транспорт үтемлелеге зонасында урнашкан башка торак пунктлардан килгән халыкны өстәмә рәвештә исәпкә алырга кирәк.

Шәһәр торак пунктларында укучылар һәм халык өчен жәяү йөрү мөмкинлеге чикләрендә 500 метрдан да артмаган күләмдә куллану өчен мәдәни-массакүләм һәм физкультура-сәламәтләндерү эшләрен оештыру өчен бердәм комплекслар булдыру тәкъдим ителә.

Мәдәният объектлары һәм халыкның ялын оештыру өчен жир кишәрлекләренен күләме проектлауга бирелгән бирем нигезендә билгеләнә.

4.4. Физик культура һәм массакүләм спорт өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

Яңа Чишмә муниципаль районы халкын физик культура һәм массакүләм спорт объектлары белән тәэмин итү дәрәжәсенен, мондый объектларның территориаль үтемлелеге дәрәжәсенен тәкъдим ителгән күрсәткечләрен муниципаль район халкы өчен 8 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

8 нче таблица

Физик культура һәм массакүләм спорт өлкәсендә муниципаль районның жириле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәжәсе
1	Гомуми кулланылыштагы физкультура-спорт заллары	1000 кешегә идән майданы 80 кв.м.	Транспорт үтемлелеге 60 минут
2	Спорт майданчыгы (уен спорт майданчыгын һәм (яисә) урам тренажерларын, турнирларны үз эченә алган яссы спорт корылмасы)*		
	Яңа Чишмә авылында**	1 объект һәр 1000 кешегә исәпләнгән, әмма 1 объекттан да ким түгел	Жәяүлеләр үтемлелеге 700 метр
	авыл торак пунктларында	Халык санына бәйсез рәвештә, 1 объект	Транспорт үтемлелеге 60 минут
3	Йөзү бассейннары***	1000 кешегә 25 кв.м су көзгесе.	Транспорт үтемлелеге 60 минут
<p>Искәрмә: 300 кеше яшәгән торак пунктлар өчен норма юк. **муниципаль районның административ үзәге (Яңа Чишмә авылы) өчен исәп-хисап күрсәткечләре башка авыл торак пунктларынан аерым кабул ителә. ***Йөзү бассейннары өчен исәп-хисап күрсәткечләре муниципаль районның административ үзәге өчен генә билгеләнә.</p>			

8 нче таблицада күрсәтелмәгән физик культура һәм массакүләм спорт объектлары өчен исәп-хисап күрсәткечләре проектлауга бирелгән бирем нигезендә билгеләнә.

Яңа Чишмә муниципаль районы халкының физик культура һәм массакүләм спорт объектларына булган норматив ихтыяжын билгеләүне халыкның төрле социаль-демографик төркемнәренең ихтыяжларын канәгатьләндерү зарурилыгы нигезендә тормышка ашырырга кирәк.

Әлеге объектларны урнаштыру башка шундый ук объектларның якынлыгын, транспорт элементларын оештыруны, урамнар, юллар һәм жәяүлеләр юллары челтәре белән үзара бәйләнешне исәпкә алып башкарылырга тиеш.

Физик культура һәм массакүләм спорт объектларын мэгариф мәктәпләренең һәм башка уку йортларының, ял һәм мәдәният учреждениеләренең спорт объектлары белән территорияне кыскарту белән бергә алып бару рәхсәт ителә.

Физкультура-спорт корылмалары өчен жириле участогы күләмен проектлау биреме буенча кабул итәргә кирәк.

4.5. Сәламәтлек саклау өлкәсендә муниципаль районның жириле әһәмияттәге объектлары.

Яңа Чишмә муниципаль районы халкының хастаханә һәм поликлиника учреждениеләрендә тәэмин ителеш дәрәжәсе, район халкы өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге дәрәжәсе буенча тәкъдим ителгән күрсәткечләренә 9 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

9 нче таблица

Сәламәтлек саклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәжәсе
1	Ярдәмче биналар һәм корылмалар булган барлык типтагы стационарлар	1000 кешегә 13,47 койка	билгеләнми
2	Поликлиникалар, амбулаторияләр, диспансерлар (стационардан башка)	Сменага 18,15 кеше килә.	Транспорт үтемлелеге муниципаль районның административ үзәгендә - 800 м, авыл жирлегендә - 30 минут
3	Фельдшер яки фельдшер-акушерлык пунктлары	Сменага 18,15 кеше килә.	Транспорт үтемлелеге 30 минут
4	Балалар өчен сөт кухнялары	1 балага тәүлегенә 4 порция балалар	билгеләнми
5	Ашыгыч медицина ярдәме станцияләре	1 бригада хезмәт күрсәтүче 10 мең кешегә исәпләнгән	махсус автомобильдә 15 минутлык зона чикләрендә
6	Даруханәләр		
	Яңа Чишмә авылында*	1 объект 10 мең кешегә / 50 кв. метр гомуми мәйдан 1 мең кешегә	Жәяүлеләр үтемлелеге 700 метр
	авыл торак пунктларында	1 мең кешегә гомуми мәйданы 14 кв. метр	Жәяүлеләр үтемлелеге 30 минут
Искәрмә: Бер ятакка балалар өчен 1,5 коэффиценты булган барлык стационар нормасын кабул итәргә кирәк. Бер жир кишәрлегендә ике һәм аннан күбрәк стационар урнаштырганда аның гомуми мәйданы стационарларның суммар сыйдырышлыгы нормасы буенча кабул итәргә кирәк. *Муниципаль районның административ үзәге (Яңа Чишмә авылы) өчен исәп-хисап күрсәткечләре башка авыл торак пунктларыннан аерым кабул ителә.			

Хастаханә оешмаларының стационарлары район хезмәт күрсәтү дәрәжәсенә ия һәм бөтен районга исәпләнә. 1000 кешегә исәпләнгән 13,47 койка белән тәэмин итү нормативы халыкка стационар хезмәт күрсәтү өчен кирәк булган бөтен койка фондын үз эченә ала (шәфкать туташы карау койкалары, хоспислар, ярымстационар койкалар һ.б.).

Ашыгыч медицина ярдәме станцияләре район дәрәжәсендә хезмәт күрсәтә һәм бөтен районга исәпләнә.

Сәламәтлек саклау объектларын урнаштыруга һәм аларның параметрларына карата таләпләр СП 42.13330.2016 актуаль редакциясе СНИП 2.07.01-89*белән билгеләнә. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» (кушымта Д) һәм башка норматив документлар.

Кыска вакытлы дөвалану өчен олылар һәм балалар өчен стационарларның (күппрофильле хастаханәләр, махсуслаштырылган стационарлар һәм медицина

үзәкләре, бала табу йортлары һ. б.), ярдәмче биналар һәм корылмалар булган жир участкалары күләмнәрен объектларның сыйдырышлыгына карап кабул итәргә кирәк:

- 50 койкага кадәр-бер ятакка 210 кв. м;
- 50-100 койка – бер ятакка 210 – 160 кв. м;
- 100-200 койка – 160-110 кв. м бер ятакка;
- 200-300 койка – 110-80 кв. м бер ятакка;
- 300-500 койка – бер ятакка 80 – 60 кв. м;
- 500 койкадан артык – бер ятакка 60 кв.м.

Күрсәтелгән күләмнәр реконструкция шартларында 25 % ка киметелергә мөмкин.

Хастаханә территориясә 10 м киңлектәге саклагыч яшел полоса белән әйләнә-тирә төзелештән аерылырга тиеш. Яшел үсентеләр һәм газоннар мәйданы кишәрлекнең гомуми мәйданының 60% ыннан да ким булмаска тиеш.

Амбулатор-поликлиника учреждениеләре, диспансерлар өчен жир кишәрлеге күләмен стационардан башка сменага 0,1 га, ләкин объектка 0,3 га да ким булмаган жир участогын күздә тотарга кирәк. Поликлиникаларның мәктәпкәчә балалар учреждениеләре белән турыдан-туры күрше булуы рәхсәт ителми.

Фельдшер-акушерлык пункты өчен жир участогының күләме 0,2 га тәшкил итәргә тиеш.

Ашыгыч медицина ярдәме станциясә (подстанциясә) өчен, күчмә медицина ярдәме пункты өчен жир участогы күләмен 1 автомобильгә 0,05 га, ләкин 0,1 га ким булмаган күләмдә кабул итәргә киңәш ителә.

Даруханәләр өчен жир участогының күләме 0,2 га тигез булырга тиеш, яисә алар өстәп төзелгән булырга мөмкин.

Сәт кухнялары өчен жир участогының күләме тәүлегенә 1 мең порциягә 0,015 га, ләкин 0,15 гектардан да ким булмаган күләмдә кабул итәргә киңәш ителә.

4.6. Халыкны социаль тәэмин итү һәм социаль яклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

Яңа Чишмә муниципаль районы халкын социаль тәэмин итү һәм социаль яклау объектлары белән тәэмин итү дәрәжәсә, район халкы өчен мондый объектларның территориаль үтемлелегә дәрәжәсә буенча тәкъдим ителә торган күрсәткечләрне 10 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

10 нчы таблица

Халыкны социаль тәэмин итү һәм социаль яклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенә минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсә	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәжәсә
1	Халыкка социаль хезмәт күрсәтү комплекслы үзәге	Муниципаль районга 1 объект	билгеләнми
2	Гаиләгә һәм балаларга социаль ярдәм күрсәтү бүлегә	Муниципаль районга 1 объект	билгеләнми
3	Картлар һәм инвалидлар өчен интернат-йортлар (пансионатлар)	3 урын-18 яшьтән өлкәнрәк 1 мең кешегә / 1 объект-муниципаль район	билгеләнми
4	Тенге тору йортлары, социаль адаптация үзәкләре	Муниципаль районга 1 объект	билгеләнми
5	Мөмкинлекләре чикләнгән	шәһәр жирлегенә 1	билгеләнми

	балалар һәм яшүсмерләр өчен тернәкләндерү үзәкләре	объект, әмма мөмкинлекләре чикләнгән 1 мең балага һәм яшүсмерләргә кимендә 1 объект.	
6	Психоневрология интернаты	1 мең кешегә 3 урын	билгеләнми
7	Балалар интернат-йортлары	1000 кешегә 3 урын (4-17 яшь)	билгеләнми
8	Акылга зәгыйфь балалар өчен балалар интернат-йортлары	1000 кешегә 2 урын	билгеләнми
9	Ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларга ярдәм итү үзәкләре	18 яшькә кадәргә 10 мең кешегә 1 объект	билгеләнми
10	Балалар өчен социаль приют	18 яшькә кадәргә 10 мең кешегә 1 объект	билгеләнми
11	Яшьләр эшләре буенча органнар учреждениеләре	1 мең кешегә гомуми мәйданы 25 кв. метр ; 1 мең кешегә 2 эш урыны	билгеләнми

Социаль тәэмин итү учреждениеләрен исәпләү нормаларын төбәкнең социаль-демографик үзенчәлекләренә бәйле рәвештә төгәлләштерергә кирәк.

Психоневрологик интернатларны урнаштыру өчен җир кишәрлекләре күләме объектның сыйдырышлыгына карап билгеләнә:

200 урынга кадәр – бер урынга 125 кв. м.;

200 урыннан артык – бер урынга 100 кв. м.

Халыкка социаль хезмәт күрсәтү үзәкләрен урнаштыру «Өлкән яшьтәге кешеләргә социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү һәм урнаштыру» 35-106-2003 СП таләпләренә туры китереп башкарыла.

Картлар һәм инвалидлар өчен интернат-йортлар урнаштыру өчен җир кишәрлекләре күләме объектның сыйдырышлыгына карап билгеләнә:

50 урын – 1 урынга 38 кв. метр;

100 урын – 1 урынга 27 кв. метр;

200 урын - 1 урынга 20 кв. метр.

Картлар һәм инвалидлар өчен интернат-йортларны торак пунктлардан читтә урнаштыру мөмкин.

Балалар интернат-йортлары, шул исәптән акылга зәгыйфь балалар өчен интернат-йортлар өчен җир кишәрлекләре күләмен объектның сыйдырышлыгына карап кабул итәргә кирәк:

100 урын - 1 урынга 80 кв. метр;

120 урын - 1 урынга 60 кв. метр;

200 урын – 1 урынга 50 кв. метр.

Төнге яшәү урыннары, социаль адаптация үзәкләре өчен җир кишәрлекләре күләме объектның сыйдырышлыгы нигезендә билгеләнә:

25 урын - 1 урынга 9,8 кв. метр;

50 урын – 1 урынга 9,0 кв. метр;

100 урын – 1 урынга 9,0 кв. метр.

4.7. Халыкка сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы өлкәсендә муниципаль районның жириле әһәмияттәге объектлары.

Яңа Чишмә муниципаль районы халкын сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы объектлары белән тәэмин итү дәрәжәсе, район халкы өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге дәрәжәсе буенча тәкъдим ителә торган күрсәткечләрне 11 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

11 нче таблица

Сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы өлкәсендә муниципаль районның жириле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәжәсе
1	Кибетләр, шул исәптән:		
	Яңа Чишмә авылында*	280 (100) кв. м сәүдә майданы 1000 кешегә исәпләнгән.	күп катлы корылмаларга 500 м, 1-2 катлы корылмаларга 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 300 кв.м сәүдә майданы.	2000 м
	- азык-төлек товарлары исемлегенә		
	Яңа Чишмә авылында*	100 (70) кв. м сәүдә майданы 1000 кешегә исәпләнгән.	күп катлы корылмаларга 500 м, 1-2 катлы корылмаларга 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 100 кв.м сәүдә майданы.	2000 м
	- азык-төлек булмаган товарлар		
	Яңа Чишмә авылында*	1000 кешегә 180 (30) кв.м сәүдә майданы.	күп катлы корылмаларга 500 м, 1-2 катлы корылмаларга 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 200 кв.м сәүдә майданы.	2000 м
	2	Базар комплекслары	1000 кешегә 24-40 (7) кв.м сәүдә майданы.
3	Жәмәгать туклануы предприятиеләре	40 (8) урын-1000 кеше.	күп катлы корылмаларга 500 м, 1-2 катлы корылмаларга 800 м.
4	Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, шул исәптән:		
	Яңа Чишмә авылында*	1000 кешегә 9(2) эш урыны.	күп катлы корылмаларга 500 м, 1-2 катлы корылмаларга 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 7 эш урыны.	2000 м
	- халыкка турыдан-туры хезмәт күрсәтү өчен		
	Яңа Чишмә авылында*	1000 кешегә 5(2) эш урыны.	күп катлы корылмаларга 500 м, 1-2 катлы корылмаларга 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 4 эш урыны.	2000 м
	- Яңа Чишмә авылында предприятиеләргә хезмәт күрсәтү өчен		
Яңа Чишмә	1000 кешегә 4 эш	күп катлы корылмаларга 500 м, 1-2	

	авылында*	урыны.	катлы корылмаларга 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 3 эш урыны.	2000 м
5	Яңа Чишмә авылында мунчалар**		
	Яңа Чишмә авылында*	1000 кешегә 5 урын.	билгеләнми
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 7 урын.	билгеләнми
<p>Искәрмә:</p> <p>Жәяләр эчендә микрорайонда һәм торак районда хезмәт күрсәтү системасын оештыруга туры килә торган жирле әһәмияттәге предприятиеләрне исәпләү нормалары китерелгән. Күрсәтелгән хезмәт күрсәтү радиусы махсус учреждениеләргә кагылмый. Барлык төр хезмәт күрсәтү учреждениеләренәң дә махсуслаштырылган хезмәт күрсәтү учреждениеләренән файдалану мөмкинлеге учреждениенәң характерына, аны жирлек структурасында урнаштыруның нәтижәлелегенә һәм табышлылыгына бәйле.</p> <p>*Муниципаль районның административ үзәге (Яңа Чишмә авылы) өчен исәп-хисап күрсәткечләре башка авыл торак пунктларыннан аерым кабул ителә.</p> <p>** Төзекләндерелгән торак фонды белән тәэмин ителгән жирлекләрдә мунча һәм мунча-сәләмәтләндерү комплексларының сыешлыгын исәпләү нормалары 1 мең кешегә өч урынга кадәр киметергә рөхсәт ителә.</p>			

Житештерү предприятиеләрендә, оешмаларда һәм уку йортларында туклану предприятиеләренә ихтыяж ведомство нормалары буенча максималь сменада 1 мең эшләүче (укучы) өчен исәпләнә. Жәмәгать туклануының әзерләү предприятиеләре норма буенча — тәүлегенә 1 мең кешегә 300 кг. исәпләнә.

Авыл торак пунктлары һәм аларның төркемнәре өчен сәүдә һәм халыкка көнкүреш хезмәте күрсәтү учреждениеләрен һәр жирлектә яшәүчеләрне жәяү йөрү мөмкинлеге чикләрендә беренче чиратта кирәк булган хезмәтләр белән тәэмин итү исәбенән 30 минуттан да артмаска тиеш. Югары дәрәжәдә хезмәт күрсәтү объектлары белән тәэмин итүне авыл жирлекләре төркеменә кабул итәргә кирәк.

Сәүдә үзәкләренәң жир участкаларының күләмен хезмәт күрсәтүче халык санына карап кабул итәргә кирәк:

- 1 мең кешегә кадәр – объектка 0,1 - 0,2 га ;
- 1 – 3 мең кеше - объектка 0,2-0,4 га;
- 3 – 4 мең кеше - объектка 0,4-0,6 га;
- 5 – 6 мең кеше - объектка 0,6-1 га;
- 7 – 10 мең кеше - объектка 1,0-1,2 га.

Сәүдә предприятиеләренәң жир кишәрлекләре күләмнәрен сәүдә мәйданының квадратына карап кабул итәргә кирәк:

- 250 кв.метрга кадәр - 100 кв.м. мәйданга 0,08 га кадәр;
- 250 - 650 кв.м. - 0,08 - 0,06 га 100 кв.м. сәүдә мәйданы;
- 650 до 1500 кв.м. - 0,06 - 0,04 га 100 кв.м. сәүдә мәйданы;
- 1500 до 3500 кв.м. - 0,04 - 0,02 га 100 кв.м. сәүдә мәйданы;
- 3500 кв.м. - 100 кв.м. 0,02 га сәүдә мәйданы.

Предприятиеләрне инженер системалары һәм коммуникацияләр белән автоном тәэмин иткән, шулай ук алар территориясендә ярдәмче биналар һәм корылмалар урнаштырган очракта, кишәрлек мәйданы 50 %ка кадәр артырга мөмкин.

Базар комплексларының жир кишәрлекләре күләмен, сыйдырышлылыгына карап, базар комплексының 7 дән 14 кв.метрга кадәр сәүдә мәйданы кабул итәргә кирәк:

- 14 кв.м - сәүдә мәйданы 600 кв.м.;
- 7 кв.м. - 3000 кв.м. сәүдә мәйданы.

Жәмәгать туклануы предприятиеләре өчен жир кишәрлекләренәң күләмен урыннар

санына карап кабул итэргэ кирәк:

50 урынга кадәр утырту урыны - 100 урынга 0,2-0,25 га;

50дән 150гә кадәр утырту урыны – 100 урынга 0,2-0,15 га.;

150дән артык утырту урыны - 100 урынга 0,1 га.

Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре өчен жир участоклары күләмен аларның егәрлегенә (эш урыннары санына) карап кабул итэргэ кирәк:

10нан 50гә кадәр эш урынына - 0,1-0,2 га, 10 эш урыны;

50дән 150гә кадәр эш урынына - 0,05-0,08 га 10 эш урыны;

150дән артык эш урынына - 0,03-0,04 га 10 эш урыны.

Мунча өчен жир кишәрлекләре күләме объектка 0,2-0,4 га кабул ителә.

4.8. Мәгълүмат һәм элемент объектлары өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

Предприятиеләрне, элемент биналарын һәм корылмаларын, радиотапшыруларны һәм телевидениене, янгын сүндерү һәм саклау сигнализациясен урнаштыру, инженерлык жиһазлары системаларын диспетчерлаштыру гамәлдәге норматив документлар таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Халыкның мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тәзмин ителешенә мөмкин булган минималь дәрәжәсенә, мондый объектларның авыл жирлегенә халык өчен территорияль яктан файдалану дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 12 нче таблица нигезендә кабул итэргэ кирәк.

12 нче таблица

Мәгълүмат һәм элемент объектлары өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәзмин ителешенә минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территорияль үтемлек дәрәжәсе
1	Почта элементәсе бүлегенә (микрорайонга)	1 элемент бүлегенә - муниципаль районның административ үзәгендә - 9-25 мең кешегә һәм авыл жирлегендә - 0,5-6 мең кешегә.	500 метр
2	Районара почтамт	50-70 почта элементәсе бүлекчәләренә - 1 объект	билгеләнми
3	АТС (1000 кешегә 600 номер исәбеннән)	1 объект - 10-40 мең номерга	билгеләнми
4	АТС узелы	10 АТСка 1 объект	билгеләнми
5	Концентратор	1,0-5,0 мең номерга 1 объект	билгеләнми
6	Терәк-көчәйтү станциясе	1 объект 60-120 мең абонентка	билгеләнми
7	Чыбыклы тапшыруның блок-станциясе	1 объект 30-60 мең абонентка	билгеләнми
8	Тавыш трансформатор подстанциясе	1 объект 10-12 мең абонентка	билгеләнми
9	Кабель телевидениенә техник үзегенә	Торак районга 1 объект	билгеләнми

Элемент бүлегенә жир участогы күләме торак пунктта яшәүчеләрнең санына карап исәпләнә:

500 дән 2000 гә кадәр кеше – 1 объектка 0,3-0,35 га ;

2000 – 6000 кеше - 1 объектка 0,4-0,45 га.

Мәгълүматлаштыру һәм элементә объектларын урнаштыру өчен жир кишәрлекләре майданнарын түбәндәгечә кабул итәргә кирәк:

- автоматик телефон станциясе - 1 объектка 0,25 га;
- автоматик узел телефон станциясендә - 1 объектка 0,3 га;
- концентратор - 40-100 кв. м;
- терәк-көчәйтү станциясе - 1 объектка 01-0,15 га;
- чыбыклы тапшыру станциясе - 1 объектка 0,05-0,7 га;
- тавыш трансформатор подстанцияләре - 1 объектка 50-70 кв. м.;
- кабель телевидениесенә техник үзәге - 1 объектка 0,3-0,5 га.

Яңа төзелешне гамәлгә ашырганда телекоммуникация системаларын, эфир цифрлы телевидениесен күмәк кабул итү системаларын урнаштыру һәм йорт эчендәгә эчке коммуникацияләр буенча бер үк вакытта хезмәт күрсәтү өчен кимендә өч элементә операторы тарафыннан кирәкле яшерен эчке коммуникацияләр буенча элементә челтәрләрен салу күздә тотыла.

Яңа территорияләрне төзегәндә Гражданнар оборонасы сигналлары һәм гадәттән тыш хәлләр сигналлары буенча халыкка хәбәр итү системасының локаль челтәрләрен урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Элементә предприятиеләре биналарын күрше предприятиеләргә яисә технологик процесслар булган, зарарлы, коррозияле-актив, жир сөрүче матдәләр һәм тузан бүлеп чыгару чыганаclarы булган, аларның санитар-яклау зоналарынан читтә өстенлек итүче юнәлештәге жилләренә беренче ягындагы урнаштырырга кирәк.

Шәһәрара телефон станцияләре, шәһәр телефон станцияләре, телефон төеннәре һәм станцияләр, чыбыклы тапшырулар станцияләрен шәһәр төзелеше шартларына карап урнаштырырга кирәк.

Почтамтлар, шәһәр һәм район элементә узеллары, матбугат предприятиеләрен шәһәр төзелеше шартларына бәйлә рәвештә дә урнаштырырга кирәк.

Элементә бүлекләре, эреләндерелгән элементә бүлекләре торак төзелеше зонасында урнашырга тиеш.

Почтамтлар, район элементә узеллары, матбугат агентлыклары биналарынан балалар ясле-бакчалары, мәктәпләр, мәктәп-интернатлар, дөвалау-профилактика учреждениеләре жир участкалары чикләренә кадәр ераклыкны - кимендә 50 м, ә торак һәм ижтимагый биналар стеналарына кадәр-25 метрдан да ким түгел.

Тимер юл почталары һәм почта бүлекчәләре тимер юл станцияләрендә почта тимер юл тупиклары, почта платформалары һәм пассажирлар платформаларына керү (чыгу) мөмкинлеге белән урнаштырырга тиеш.

Аэропорт каршындагы почта бүлекләре аэропортның хезмәт-техник территориясендә пассажирлар перроны янында самолетлар тукталышына керү (чыгу) белән урнашырга тиеш.

Жир участогы төзекләндерелгән, яшелләндерелгән һәм коймаланган булырга тиеш.

Койманың биеклегә кабул ителә, м:

- 1,2 - шәһәрара телефон станцияләре, телеграф төеннәре һәм шәһәр телефон станцияләре станцияләре хужалык ишегаллары өчен;

- 1,6 - көчәйтү пунктлары, кабельле участкалар, махсус билгеләнештәге жиһазлар һәм милек белән складлар, махсус элементә автомобильләренә, территорияль элементә һәм телевидение идарәләре үзәкләренә хужалык ишегалларының, элементә дәүләт предприятиеләренә, Россия магистраль элементәсе һәм телевидениесенә техник узелларының майданчыклары, элементә эксплуатацион-техник узелларының, тимер юл почтамтлары почта ишегалларының, почтамт ташу бүлекләренә, элементә һәм Роспечать предприятиеләренә техник узеллары өчен.

Элементә линияләрен «Элементә линияләре өчен жирләр бүлеп бирү нормативлары» СН461-74 таләпләре нигезендә урнаштырырга кирәк.

4.9. Идарә һәм кредит-финанс оешмалары өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.

Идарә учреждениеләре һәм кредит-финанс оешмалары тарафыннан халыкның мөмкин булган минималь тәэмин ителеш дәрәжәсенә, мондый объектларның авыл җирлеге халкы өчен территориаль яктан файдалану дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре 9 нчы таблица нигезендә кабул ителергә тиеш.

13 нче таблица

Идарә һәм финанс өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенә минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәжәсе
Банклар бүлекләре һәм филиаллары, шул исәптән:			
1	Яңа Чишмә авылында*	2-3 мең кешегә операция урыны	1 500 м.
	авыл җирлекләрендә	1-2 мең кешегә операция урыны	1 -
2	Идарә оешмалары һәм учреждениеләре	Техник регламентлар нигезендә	Билгеләнми
*Муниципаль районның административ үзәге (Яңа Чишмә авылы) өчен исәп-хисап күрсәткечләре башка авыл торак пунктларынан аерым кабул ителә.			

Банклар бүлекчәләренә җир кишәрлеге күләме 3 операция урынын урнаштырганда 0,05 га исәбәннән кабул ителә.

Идарә учреждениеләре оешмалары өчен җир кишәрлекләре күләме 60-44 кв.м. исәбе белән бинаның катлыгы 2-3 эт.; 44-18,5 кв.м. тәшкит иткән бер хезмәткәргә кабул ителә. Зур майдан азрак катлы объектлар өчен кабул ителә.

4.10. Торак-коммуналь хужалык объектлары өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары.

Халыкны торак-коммуналь хужалык объектлары белән тәэмин итүнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә, район халкы өчен мондый объектларның территориаль үтемлелегә дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 14 нче таблица нигезендә кабул итергә кирәк.

14 нче таблица

Торак-коммуналь хужалык өлкәсендә муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенә минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәжәсе
1	Кунакханәләр	1000 кешегә 3 урын.	билгеләнми
2	Торак-эксплуатация оешмалары	20 мең кешегә 1 объект.	билгеләнми
3	Икенчел чималны кабул итү пунктлары	20 мең кешегә 1 объект.	билгеләнми
Традицион күмелгән зиратлар, шул исәптән:			
4	Яңа Чишмә авылында*	1000 кешегә 0,3 га, әмма 40 гектардан артык түгел	билгеләнми

	авыл жирлекләрендә	1000 кешегә 0,28 га, ләкин 40 гектардан артык түгел	билгеләнми
*Муниципаль районның административ үзәге (Яңа Чишмә авылы) өчен исәп-хисап күрсәткечләре башка авыл торак пунктларыннан аерым кабул ителә.			

Кунакханәләрнең жир участогы күләме урыннар саныннан чыгып кабул ителә:

25-100 урынга кадәр – 1 урынга 55 кв. м.;

100дән артык урынга – 1 урынга 30 кв.м.

Торак-эксплуатация оешмасының жир кишәрлеге күләме бер объектка 0,3 га тәшкил итә, икенчел чималны кабул итү пункты бер объектка 0,01 га тәшкил итә.

Зиратларның жир участогы күләме халыкның тәэмин ителеше дәрәжәсеннән чыгып кабул ителә, әмма 40 гектардан артык түгел. Халык санын һәм халык санының перспективасы үсешен исәпкә алып билгеләнә.

Торак-коммуналь хужалык предприятиеләреннән торак йортларның стеналарына, гомуми белем бирү мәктәпләренә, балалар бакчаларына һәм сәламәтлек саклау учреждениеләренә кадәр ераклык 15 нче таблицада күрсәтелгән.

15 нче таблица

Торак-коммуналь хужалык предприятиеләреннән торак йортлар, гомуми белем бирү мәктәпләре, балалар бакчалары һәм сәламәтлек саклау учреждениеләре диварларына кадәр ераклык

Биналар (жир участоклары)	Торак-коммуналь хужалык предприятиеләре биналарыннан (участокларыннан) ераклык, м		
	Торак йортларның диварларына кадәр	Гомуми белем бирү мәктәпләре, балалар бакчалары һәм сәламәтлек саклау учреждениеләре биналарына кадәр	Су алу корылмаларына кадәр
Икенчел чималның кабул итү пунктлары	20	50	-
Традицион каберлекләр һәм крематорий зиратлары (мәйданы 20дән 40 га кадәр)	500	500	Кимендә 1000 (су белән тәэмин итү чыганагын санитар саклау поясы һәм фильтрация вакыты исәпләүләре буенча)
Традицион күмү һәм крематория зираты (мәйданы 10 дан 20 гектарга кадәр)	300	300	
Традицион жирләү зиратлары һәм крематорий (мәйданы 10 гектардан ким)	100	100	-

Икенчел чималның кабул итү пунктларын яшел үсентеләр полосасы белән изоляцияләргә һәм аларга автомобиль транспорты өчен керү юлларын күздә тотарга кирәк.

Реконструкцияләнергә тиешле авыл торак пунктларында торак йортларның стеналарына, балалар һәм дөвалау учреждениеләре биналарына кадәр булган зиратлардан ераклыкны жирле санитария күзәтчелеге органнары белән килештереп

киметергә, әмма кимендә 100 метр кабул итәргә рөхсәт ителә.

Зиратларны торак пунктларның торак төзелеше территориясенә карата үлчәнгән яктан урнаштырырга кирәк.

Жирләүнең яңа урыннарын булдыру, гамәлдәге күмү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитария-гигиена экспертизасының уңай бәяләмәсе булганда мөмкин.

Зиратка илтә торган участок түбәндәге таләпләрне канәгатьләндерергә тиеш: 1,5 м тирәнлектә урнашкан коры, уңдырышлы туфрак (комлы, комлы) 1,5 м тирәнлектә һәм аннан да түбәнрәк, туфрак дымлылыгы 6 - 18% чикләрендә туфрак өслегеннән 2,5 метрга тигез булган жир зонасында урнашкан торак пункттан читкә авышлык булырга; 1,5 м тирәнлегендә ачык булган һәм аннан түбәнрәк, туфрак дымлылыгы белән туфрак өслегеннән 2,5 метр ераклыкта булырга тиеш.

Зиратлар территориясендә юл челтәрен, су сибү системасын, шахталар коеларын, тышкы яктылыкны күздә тотарга кирәк.

Жирләү участокларының күләмен 16 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

16 нче таблица

Күмү участокларының күләме

Бер урында бер тирәнлектә жирләү саны	Жирләү участогы күләме	
	Киңлеге, метр	Озынлыгы, метр
1	1,0	2,0
2	1,8	2,0
3	2,6	2,0
4	3,6/1,8	2,0/4,0
5	2,6	4,0
6	2,6	4,0

4.11. Жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

Халыкның жәмәгать тәртибен саклау объектлары белән тәэмин ителешенең мөмкин булган минималь дәрәжәсенә, мондый объектларның шәһәр жирлеге халкы өчен территорияль яктан файдалану дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 17 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

17 нче таблица

Муниципаль район территориясендә жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территорияль үтемлелек дәрәжәсе
1	Полиция бүлеге	Муниципаль районга 1 объект	билгеләнми
2	Тәртип саклау терәк пункты Яңа Чишмә авылы өчен	Торак төркемгә гомуми мәйданы 10 кв. метр	Жәяүлеләр үтемлелеге 800 метр
	авыл торак пунктлары өчен	1-3 авыл жирлегенә 1 объект	билгеләнми
*Муниципаль районның административ үзәге (Яңа Чишмә авылы) өчен исәп-хисап күрсәткечләре башка авыл торак пунктларыннан аерым кабул ителә.			

Полиция бүлеге муниципаль районның административ үзәгендә карала. Авыл

жирлегендө полиция бүлөгө авыл жирлеклөре комплексына хезмэт күрсәтә ала.

Тәртип саклау терәк пункты, кагыйдә буларак, административ участок (микрорайон) үзәгендә урнашырга тиеш.

4.12. Көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары, күрсәтелгән объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

Торак пунктларның торак зоналарында автомобиль транспорты өчен подъездлар белән тәэмин ителгән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнер майданчылары урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Көнкүреш калдыкларын жыю нормаларының күрсәткечләрен СП 42.13330.2016 СНиП 2.07.01-89 «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» Актуальләштерелгән редкциясендәге таләпләренә туры китереп 18 нче таблицада китерелгәнчә кабул итәргә кирәк.

Жыелган көнкүреш калдыкларының исәп-хисап санын даими (һәр 5 ел саен) факттагы мәгълүматлар буенча ачыкларга кирәк.

18 нче таблица

Коммуналь калдыкларны туплау нормалары

Көнкүреш калдыклары төрләре	Елына 1 кешегә көнкүреш калдыклары саны	
	кг	литр
Каты:		
- суүткәргеч, канализация, үзәк жылылык һәм газ белән тәэмин ителгән торак биналардан;	190 – 225	900 – 1000
- башка торак биналардан	300 – 450	1100 – 2000
Ижтимагый биналарны исәпкә алып, каты көнкүреш калдыкларының гомуми саны	280 – 300	1400 – 1500
Сыек калдыклар өчен чокырлар (канализация булмаганда)	–	2000 – 3500
Урамнарның, майданнарның, паркларның 1 кв. метр каты көнкүреш калдыклары	5	8
Искәрмә. Калдыклар жыелу нормаларының зур әһәмиятен зур торак пунктлар өчен кабул итәргә кирәк. Зур габаритлы көнкүреш калдыкларын туплау нормаларын каты көнкүреш калдыкларының китерелгән күрсәткечләре составында 5% күләмдә кабул итәргә кирәк.		

Каты коммуналь калдыкларны жыю, транспортлау, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре 19 таблицада күрсәтелгән.

19 нчы таблица

Каты коммуналь калдыкларны жыю, транспортлау, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенәң минималь рәхсәт ителгән	Халык өчен территориаль үтемлек дәрәжәсе
-------	--------------	--	--

		дәрәжәсе	
1	ККК муниципальара полигоны	Муниципаль районга 1 объект	нормалашмый
2	Чүп-чар төяү станциясе	Муниципаль районга 1 объект	нормалашмый
3	Авыл жирлекләре территориясендә ККК жыю объектлары (калдыкларны туплау урыннары)	100%	100 метр

Яңа Чишмә муниципаль районында каты көнкүреш калдыклары полигонын һәм чүп-чарны сортларга аеру станциясен урнаштыру нормалары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 13 мартындагы 149 номерлы карары (19.10.20021дәге үзгәрешләр белән) белән расланган калдыклар белән, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендәге территориаль схемага туры китереп кабул ителде.

Торак пунктлар территорияләрен санитар чистартуны 2.1.3684-21, СНИП 2.07.01-89*, шулай ук жирле үзидәрә органнарының норматив хокукый актлары таләпләре нигезендә башкарырга кирәк.

Көнкүреш һәм сәнэгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү объектларының урнашу урыннарын санитар нормаларга туры китереп, территорияне куллану мөмкинлекләрен баяләү нигезендә хәл итәргә кирәк.

Муниципаль район территориясендә торак пунктлар төркемнәре өчен үзәкләштерелгән каты көнкүреш һәм сәнэгать калдыклары полигоннарын урнаштыру тәкъдим ителә.

Полигоннарга хезмәт күрсәтү радиусы 15 километр тәшкил итә.

Торак төзелеше территориясендә, санитар законнар таләпләрен үтәү максатыннан, контейнерлар урнаштыру өчен майданчык торак йортлардан 20 метрдан да ким, әмма 100 метрдан да артык булмашка тиеш. Транспорт өчен уңайлы керү юллары булган каты коммуналь калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру өчен махсус майданчыклар. Майданчык ачык һәм су үткәрә торган өслек белән проектлана. Майданчыкларның күләме кирәкле санда контейнерлар урнаштыруга исәпләнгән булырга тиеш, ләкин 5 тән дә артык түгел.

Билгеләнә торган чүп жыючылар (контейнерлар) санын билгеләү өчен чүп жыючы халык саныннан, каты коммуналь калдыклар жыелу нормативларыннан, калдыкларны саклау срокларыннан чыгып эш итәргә кирәк. Чүп жыючыларның исәп-хисап күләме алар оешкан чорда каты коммуналь калдыкларның факттагы туплануына туры килергә тиеш.

Махсус техника (ә нәкъ менә транспорт һәм чүп ташу машиналарын жыючы) саны төбәк операторы һәм территорияне санитар чистарту схемасы белән билгеләнә.

Коммуналь калдыкларның тәүлеклек туплануын, аларны чыгару чорын (тәүлек саен) һәм контейнерның сыйдырышлылыгын исәпкә алып, контейнерларның тиешле күләме санала (1,1 м3).

Контейнерларның 50% ы сортларга аерылырга тиешле ККК калдыклары (икенчел чимал) өчен кулланырга киңәш иткән очракта. Куркыныч ККК (яктырту җайланмалары, терекөмеш, батарея һәм аккумуляторлары (автомобильдән тыш) булган электр лампалары, терекөмешле градусниклар, куллану үзенчәлекләрен югалткан терекөмешле градусниклар) махсус билгеләнгән контейнерларга (кызгылт сары төстәге) әйләнә-тирә мохиткә зыян китерми торган, вандалга каршы башкаруда тупланырга тиеш.

Контейнер майданчыкларын урнаштыру урыннары торак территорияләрдә КККны жыю, вакытлыча саклау буенча тәкъдимнәренә исәпкә алып территорияне санитар чистарту схемасы белән төгәлләштерелә.

Торак төзелеше территориясендә үзәкләштерелгән су чыгару системасы белән тәэмин ителмәгән сыек көнкүреш калдыкларын жыю өчен, ишегалды үләннәрен карарга кирәк.

Вокзаллар, рекреация зоналары, иҗтимагый объектлар территорияләрендә, жәмәгать транспорты тукталышларында, майданнарда һәм урамнарда чүп савытлары урнаштырырга кирәк.

Чүплекләр арасындагы ераклык 100 метрдан да артмаска тиеш, торак пунктларның җанлы территорияләрендә – 40 метрдан да артмаска тиеш.

Терлекчелек предприятиеләре территориясендә, терлекчелек калдыкларын утильләштерү мәсьәләсен хәл итү өлешендә, урнашкан очракта, калдыкларны утильләштерүнең ике варианты булырга мөмкин:

1. Ябык типтагы тирес саклагычларны компостлаштыру (файдалану (лагун) һәм басуларга тирес (помета) сыйфатында ашлама кертү (терлекчелек калдыкларын зарарсыздандыру, дегельминтацияләү чараларын үткәргәннән соң). Лагуннарны фермалар балансында булган жирләрдә урнаштырырга киңеш ителә.

2. Помет (пиролиз, биогаз) эшкәртү җайланмаларын куллану.

4.13. Муниципаль район чикләрендә һәм торак пунктлар чикләрендә торак пунктлардан читтә транспорт хезмәте күрсәтү һәм жирле эһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары.

Барлык торак пунктлар да каты өслекле автомобиль юллары белән тәэмин ителергә тиеш.

Жәмәгать пассажир транспортының тукталыш пунктларын муниципаль районның жирле эһәмияттәге автомобиль юлларында урнаштырырга кирәк, алар буенча шәһәр яны һәм шәһәрара автобус маршрутлары узду күздә тотыла.

Яңа Чишмә муниципаль районы территориясендә (Яңа Чишмә авылында) кимендә 1 автобус станциясе урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Торак пунктлар территориясендә автомобиль транспорты барлык биналарга һәм корылмаларга да барып җитәргә тиеш.

Халыкның административ һәм сәүдә үзәкләре, кунакханәләр, театрлар, күргәзмәләр һәм базарлар янындагы җәяүлеләр юллары (тротуарлар, майданчыклар, баскычлар) белән тәэмин ителеше дәрәжәсе «пик» сәгатенә 0,3 кеше/кв. метрдан да артык түгел; завод алды майданнарында, спорт-тамаша учреждениеләре, кинотеатрлар, вокзаллар янында - 0,8 кеше/кв. метрдан да артык түгел.

Халык өчен жәмәгать транспорты тукталышлары пунктларының территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләрен 20 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк. Әлеге объектлар белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнми.

20 нче таблица

Халык өчен жәмәгать транспорты тукталышлары пунктларының территориаль яктан мөмкин булган дәрәжәдә рөхсәт ителгән дәрәжәдә исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәжәсе (метр)
1	Тукталыш пунктлары, тулаем алганда, торак пункт буенча	500
2	Гомумшәһәр үзәгендә тукталыш пунктлары	250
3	Житештерү зоналарында тукталыш пунктлары	400*

4	Массакуләм ял һәм спорт зоналарында тукталыш пунктлары	800 **
5	Азкатлы торак төзелеше территориясендә эчке элементләр өчен тукталыш пунктлары: яшәу урыннарыннан массакуләм йөрү объектлары исемлеге	200 250
* күрсәткеч жәяүлеләр өчен тукталыш пунктына кадәр юл йөрү предприятиеләреннән максималь ераклык булуын аңлата		
** өлеге күрсәткеч жәяүлеләр өчен иң күп ял итү һәм спорт объекты ишегеннән тукталыш пунктына кадәр мөмкин кадәр ерак булуын аңлата		

Жәмәгать транспорты тукталышлары урыннарында тукталыш һәм утыру майданчыклары, пассажирлар өчен павильоннар булдыру тәкъдим ителә.

Тукталыш майданчыкларының киңлеген – машина йөрү өлешенең төп полосуларының киңлегенә, ө озынлыгын-бер үк вакытта туктатыла торган автобуслар санына карап, әмма 10 метрдан да ким булмаган күләмдә кабул итәргә кирәк.

Яңа Чишмә муниципаль районы халкын автосервис һәм юл бие хезмәте күрсәтү объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнми.

Халыкның шәхси жиңел автомобильләр белән тәэмин ителешенең рөхсәт ителгән минималь дәрәжәсе күрсәткече 1000 кешегә 314,5 жиңел автомобиль кабул ителә.

Жиңел автомобильләрне даими саклау өчен район халкын күчәрүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе, торак фонд категориясенә һәм уңайлылык дәрәжәсенә бәйле рәвештә, 21 нче таблицада күрсәтелгән.

21 нче таблица

Халыкның жиңел автомобильләрне даими саклау өчен корылмалар белән тәэмин ителүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Уңайлылык дәрәжәсе буенча торак фонды тибы	Автотранспортны, машина-урыннарны саклау
1	Бизнес-класс	2,0
2	Эконом-класс	1,2
3	Муниципаль	1,0
4	Махсуслаштырылган	0,7
Искәрмә: Авыл территориясеннән читтә урнашкан гаражларда жиңел автомобильләр паркының 10% ын сезонлы саклауны күздә тотарга рөхсәт ителә.		

Катларына карап, гаражлар һәм жиңел автомобильләр кую урыннары өчен жир кишәрлекләре күләмен бер машина урынына алырга кирәк:

- автомобильләрнең жир өсте стоянкалары - 1 машина-урнына 25 кв. м.;
- гаражлар өчен:

бер катлы - бер машина-урынга 30 кв. м.;

ике катлы – 1 машина урынына 20 кв.м.

Социаль, ижтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектлар, житештерү һәм рекреация объектлары янында жиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковка) өчен ачык майданчыклар белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе күрсәткечләре 22 нче таблицада күрсәтелгән.

22 нче таблица

Социаль, ижтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектлар, житештерү һәм рекреация объектлары янында жиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковка) өчен районның мөмкин булган минималь тәэмин ителеш дәрәжәсе күрсәткечләре.

Объектларның исемнәре	Исәп-хисап берәмлеге	Исәп-хисап берәмлекләренең түбәндәге санына 1 машина-урын каралган
Дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары	гомуми мәйданы кв. м.	200-220
Административ-идарә учреждениеләре, ижтимагый оешмаларның биналары һәм корылмалары	гомуми мәйданы кв. м.	100-120
Коммерция-эшлекле үзәкләре, офис биналары һәм бүлмәләре, иминият компанияләре	гомуми мәйданы кв. м.	50-60
Банклар һәм банк учреждениеләре, кредит-финанс учреждениеләре	гомуми мәйданы кв. м.	30-35
Укыту үзәкләре, үзешчән ижат үзәкләре, өлкәннәр өчен клублар	гомуми мәйданы кв. м.	20-25
Югары белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мөгариф оешмалары	Бер сменада шөгылләнүче укытучылар, хезмәткәрләр, студентлар	10 студент өчен 2-4 укытучы һәм хезмәткәр + 1 машина-урын
Гомуми белем бирү оешмалары	Объект	Проектлауга бирем буенча, әмма 2 дән дә ким түгел
Мәктәпкәчә гомуми белем бирү оешмалары	Объект	Проектлауга бирем буенча, әмма 2 дән дә ким түгел
Кибетләр (вак һәм ваклап сату, гипермаркетлар)	гомуми мәйданы кв. м.	30-35
Азык-төлек һәм (яисә) азык-төлек булмаган төркемнәргә (сәүдә үзәкләренә, сәүдә комплексларына, супермаркетларга, универсамнарга, универсамнарга, универмага һ.б. вакыт-вакыт ихтыяж товарларының киң ассортименты булган сәүдә билгеләнешендәге объектлар).	гомуми мәйданы кв. м.	40-50
Даими базарлар: - универсаль һәм азык-төлек булмаган - азык-төлек һәм авыл хужалыгы	гомуми мәйданы кв. м.	30-40 40-50
Даими рәвештә жәмәгать туклануы предприятиеләре (рестораннар, кафелар)	Утырту урыннары	4-5
Мунча	Бер тапкыр килүчеләр	5-6

Кунакханэлэр	Урын	5-6
Музейлар	Бер тапкыр килүчелэр	6-8
Кинотеатрлар	Тамашачылар урыннары	8-12
Китапханэлэр, интернет-кафе	Даими урыннар	6-8
Ял итү-күңел ачу учреждениеләре	Бер тапкыр килүчеләр	4-7
Хастаханэләр	Ятак	14
Поликлиникалар	сменага килүләр	20
Спорт комплекслары һәм трибуналы стадионнар	Урын	25-30
Сәламәтләндрү комплекслары (фитнесклублар, ФОК, спорт һәм тренажер заллары)	гомуми майданы кв. м.	25-55
Жирле һәм район хезмәт күрсәтү дәрәжәсендәге муниципаль балалар физкультура-савыктыру объектлары (150 - 500 кв.м майданлы тренажер заллары)	Бер тапкыр килүчеләр	8-10
Махсуслаштырылган спорт клублары һәм комплекслары	Бер тапкыр килүчеләр	3-4
Бассейннар	Бер тапкыр килүчеләр	5-7
Автовокзаллар	Пик сәгатендә пассажирлар	10-15
Ял итү зоналарында пляжлар һәм парклар	100 бер тапкыр килүчеләр	15-20
Кыска вакытлы ял базалары (спорт, чаңгы, балык тоту, аучылык һ. б.)	100 бер тапкыр килүчеләр	10-15
Ял йортлары һәм санаторийлар, санаторий-профилакторийлар, предприятиеләрнең ял базалары һәм туристлык базалары	100 ял итүче һәм хезмәт күрсәтүче персонал	3-5
<p>Искәрмә: Тәүлегенә төрле режимлы объектлар төркеменә хезмәт күрсәтү өчен тукталышларны проектлаганда һәр объект буенча машина урыннарының исәп-хисап санын 10-15 % ка киметү рөхсәт ителә.</p>		

Торак зоналар, халыкка мәдәни-көн күреш хезмәте күрсәтү учреждениеләре янында, сәүдә һәм ял предприятиеләре, спорт биналары һәм корылмалары, хезмәт кушымтасы урыннарын 10% ка кадәр (ләкин бер урыннан да ким булмаган) проектлаганда инвалидлар транспортына аерым игътибар бирергә кирәк.

Күчмә составка хезмәт күрсәтү станцияләре, автомобильләргә ягулык салу станцияләре, юу пунктлары, тикшерү эстакадалары, майданчык-стоянкалар) хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән предприятие һәм автосервис объектларын проектлауны автомобиль транспорты хәрәкәте интенсивлыгына бәйле рәвештә икътисадый һәм статистик эзләнүләр

нигезендә башкарырга кирәк.

Автомобиль юлларында ял итү майданчыкларын, туристик транспорт тукталышларын күздә тотарга кирәк. Алар арасында III категорияле автомобиль юллары өчен тәкъдим ителә торган ара – 25-35 километр, IV категорияле автомобиль юллары өчен – 45-55 километр. Әлеге майданчыкларның сыйдырышлылыгы III категорияле юлларда 10 – 15 транспорт берәмлегеннән дә ким түгел, 10 – IV категорияле юлларда, бер үк вакытта тукталышка исәп тотарга кирәк.

Муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектларга караган торак пунктлар һәм транспорт хезмәте күрсәтү объектлары чикләреннән читтә автомобиль юлларын урнаштыруга карата таләпләр, аларның параметрлары СНиП 2.07.01-89 СП нигезендә билгеләнә. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» һәм транспорт өлкәсендә башка норматив документлар белән тәэмин итү.

4.14. Территорияләренә төзекләндерү һәм яшелләндерү өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

Халыкның гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән тәэмин ителешенң минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 23 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

23 нче таблица

Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән тәэмин ителешенң минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре

Гомуми кулланылыштагы яшелләндерелгән территорияләр	Халыкның тәэмин ителешенң минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе (кв. метр/кеше)	Халык өчен территориаль үтемлек дәрәжәсе
Яңа Чишмә авылы өчен*	10	билгеләнми
авыл жирлекләре башлыклары	12	билгеләнми
<p>Искәрмә. Урманнар әйләнәсендә урнашкан торак пунктлар өчен эре елгаларның һәм сулыкларның яр буе зоналарында гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр майданын кечерәйтү рәхсәт ителә, әмма ул 20 %тан артмый. яшелләндерелгән территориянең аерым участкалары майданына балаларның ялы, уеннары өчен майданчыклар, жәяүлеләр өчен юллар керә, әгәр алар участокның гомуми майданының 30%ыннан артмаса. *Муниципаль районның административ үзегә (Яңа Чишмә авылы) өчен исәп-хисап күрсәткечләре башка авыл торак пунктларынан аерым кабул ителә.</p>		

Торак пункттагы яшел үсентеләрне, аның планлаштыру структурасын һәм жирле шартларын исәпкә алып, бердәм система рәвешендә карарга кирәк. Торак пунктның яңа территорияләрен проектлаганда һәм реконструкцияләгәндә гамәлдәге яшел үсентеләрне максималь рәвештә саклауны һәм куллануны күздә тотарга кирәк.

Гомуми файдаланудагы яшелләндерү объектлары майданнарын парклар - 10 гектардан да ким булмаган күләмдә, бакчалар - 3 гектардан ким булмаган күләмдә; скверлар - 0,5 гектар күләмендә кабул итәргә кирәк.

Торак пунктлар территорияләрендә төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларын урнаштыру принциплары, объектларның параметрларын СП 42.13330.2016 «СНиП 2.07.01-89 * «Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү»

4.15. Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

4.15.1 . Электр белән тәмин итү объектларында муниципаль район халкының норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

Электр энергиясен кулланучыларны өзлексез һәм сыйфатлы электр белән тәмин итү халыкның сәламәтлеген саклауга һәм район территориясендә халыкның тормыш сыйфатын яхшыртуга ярдәм итә.

Электр белән тәмин итү системасын проектлаганда электр нагрузкасын билгеләүне РД 34.20.185-94, СП 31-110-2003 таләпләре һәм "ФСК ЕЭС" ААҖнең техник сәясәте турындагы 2006 елның 2 июнендәге Нигезләмә нигезендә башкарырга кирәк.

«Электр челтәрләре өчен жирләрне 0,38 - 750 кВ көчәнеше итеп бүлөп биру нормалары» 14278 тм-т1 ВСН нигезендә электр белән тәмин итү өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлар өчен жир кишәрлекләренең рөхсәт ителә торган минималь күләменә исәп күрсәткечләре билгеләнгән (24 нчы таблица).

24 нче таблица

Электр белән тәмин итү объектлары өчен жир кишәрлекләренең минималь рөхсәт ителгән күләмнәренең исәп-хисап күрсәткечләре

Объект төре	Жир кишәрлегенең күләме, кв. м
6 кВ. нан 10 кВ. га кадәр югары көчәнеше трансформатор подстанцияләре	150 дән артык түгел
20 кВ. нан 35 кВ. га кадәр көчәнештәге түбәнәю подстанцияләре һәм күчерү пунктлары	5000 нән артык түгел
35 кВ. нан 220 кВ. га кадәр көчәнеше түбәнәю подстанцияләре	8500-10000
<p>Искәрмәләр:</p> <p>1. Таблицада китерелгән жирләрнең майданнары түбәндәгеләрне исәпкә ала: коймаларны якин килү һәм ремонтлау өчен билгеләнгән койма тирәли метрлы киңлек полосасын; идарәнең гомумподстанция пунктының бер яисә ике трансформаторын, югары (һәм урта) көчәнеше бүлү җайланмаларын, түбән киеренкелекне бүлү өчен комплектлы (кагыйдә буларак, ябык) бүлү җайланмасын урнаштыру;</p> <p>2. Поданцияләр майданы таблицасында күрсәткечләр түбәндәгеләрне күздә тоту: һава линияләрен капма-каршы якларга чыгару; ачык бүлү җайланмалары; трансформаторлар җайланмасын ачу. Түбәндәге күрсәткечләр, таблицадагы күрсәткечләр түбәндәге коэффициентларга арттырыла:</p> <ul style="list-style-type: none"> - югары һәм урта көчәнешләр линияләрен бер якка чыгарганда-1,25; - югары һәм урта киеренкелекне бүлү җайланмаларында - 0,8; - трансформаторларны ябык урнаштырганга-1,1 	

Беренчел исәпләүләр өчен чагыштырма исәп-хисап йөкләнеше күрсәткечләрен 25,26 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

25 нче таблица

Йортлар/фатирлар өчен коммуналь-көнкүреш электр нагрузкасының чагыштырмача исәп-хисап күрсәткече эреләнгән

Йортлар/фатирлар өчен исәп-хисап коммуналь-көнкүреш электр йөкләнешенең зур күрсәткече:	кВт/чел
- табигый газдагы плитәләр белән (кВт/кеше)	0,41

- стационар электр плителәре белән (кВт/кеше)	0,50
<p>Искәремәләр:</p> <p>Таблицада вак сәнәгать предприятиеләренең йөкләнеше исәпкә алынмаган. Аларны исәпкә алу өчен түбәндәге коэффицентларны кулланырга кирәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> - табиғый газда плителәр куелган торак пунктлар өчен: 1,2-1,6; - стационар электр плителәре булган торак пунктлар өчен: 1,1-1,5. 	

26 нчы таблица

Коммуналь-көнкүреш кулланучыларының электр энергиясен тотуның зур күрсәткечләре һәм йортларга/фатирларга электр йөкләнешенең максимумын куллану сәгатләренең еллык саны:

Коммуналь-көнкүреш кулланучыларының электр энергиясен тотуның зур күрсәткечләре һәм йортларга/фатирларга электр йөкләнешенең максимумын куллану сәгатләренең еллык саны:	Елына электр энергиясен чагыштырмача тоту, кВт.ч/кеше	Электр йөкләнешенең максимумын куллануның еллык сәгәте саны
- табиғый газдагы плителәр белән	2170	5300
- стационар электр плителәре белән	2750	5500
<p>Искәремәләр:</p> <p>1. Урнаштырылган күрсәткечләр электр куллануны торак һәм жәмәгать биналары, коммуналь-көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, транспорт хезмәте күрсәтү объектлары, тышкы яктырту белән күз алдында тоту;</p> <p>2. Алынган мәгълүматлар торак биналарда кондиционирлау, электр жылыту һәм электронагревны куллануны исәпкә алмый;</p> <p>Электр нагрузкасы максимумын куллану сәгатләренең еллык саны ЦП 10(6) кВ шиннарына китерелгән.</p>		

Электр энергиясен бүлү системасының көчәнешен сайлау, перспективалы электр йөкләнешләренең үсешен анализлауны исәпкә алып, Татарстан Республикасының бүлү электр челтәре комплексы челтәрләренең перспективалы үсеше схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш

Торак пунктларның электр челтәрләренең киеренкелеге исәп-хисап чоры һәм энергия системасында көчәнешләр системасы чикләрендә аларны үстерү концепциясен исәпкә алып сайлана: 35 – 110 – 220 – 500 я 35 – 110 – 330 – 750 кВ.

Электр белән тәэмин итү системасының көчәнеше, энергия трансформациясе баскычларының иң аз санын исәпкә алып, сайлап алынырга тиеш. Якын арада 35 - 110/10 кВ көчәнешләр системасы аеруча максатка ярашлы.

Электр челтәрләрен проектлау, торак пунктларның һәм алар янәшәсендәге территорияләренең барлык кулланучыларын исәпкә алып, 35-110 кВ һәм аннан да күбрәк көчәнешле электр белән тәэмин итүче челтәрләрен һәм 6-20 кВ көчәнешле бүлү челтәрләрен үзара бәйләү белән комплекслы рәвештә башкарылырга тиеш. Шул ук вакытта, ведомство карамагына карамастан, төрле кулланучыларны тукландыру өчен электр белән тәэмин итү системасының аерым элементларын бергәләп куллануны күздә тотарга киңәш ителә.

Электр белән тәэмин итү системасын проектлаганда, проектлана торган территорияләр категориясенә туры китереп, аның ышанычлылыгын тәэмин итү таләпләрен исәпкә алырга кирәк:

Беренче категориягә электр кабул итү бүлмәләре керә, аларның электр белән тәмин ителешен өзү кешеләр тормышы өчен куркыныч булырга мөмкин, шәһәр хужалыгының аеруча мөһим элементларының эшләвен бозу.

Икенче категориягә электр кабул итү бүлмәләре керә, аларның электр белән тәмин ителешен өзү халыкның шактый санының нормаль эшчәнлеген бозуга китерә.

Өченче категориягә калган беренче һәм икенче категорияне билгеләүгә туры килми торган барлык электр кабул итү бүлмәләре дә керә.

Махсус төркемгә электр кабул итү бүлмәләре керә, аларның өзлексез эшләве кешеләрнең, шартлауларның, янгыннарның һәм кыйммәтле төп җиһазларның зарарлануын булдырмау максатыннан производствоны һәлакәтсез туктату өчен кирәк.

Сәнәгать предприятиеләрен энергия системаларының гомуми чөптәренә электр белән тәмин итү системаларын проектлау «Сәнәгать предприятиеләрен электр белән тәмин итү проектлау» НТП-94 таләпләренә туры китереп башкарыла. Технологик проектлау нормалары»

35 кВ һәм югарырак көчәнеше һава электр линияләре торак төзелешеннән читтә урнаштырырга киңәш ителә. 110 кВ һәм аннан да югары көчәнеше гамәлдәге һава электр тапшыру линияләрен торак төзелешеннән читкә чыгаруны яки һава линияләрен кабель белән алыштыруны күздә тотарга киңәш ителә.

4.15.2 . Жылылык белән тәмин итү объектларында муниципаль район халкының норматив ихтияжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

“Жылылык белән тәмин итү турында” 2010 елның 27 июлгә 190-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә жылылык белән тәмин итү өлкәсендә мөнәсәбәтләрне оештыруның төп принципларының берсе жылылык белән үзәкләштерелгән тәмин итү системасын үстерү һәм жылылык белән тәмин итүнең һәм жылылык энергиясен куллануның ышанычлылыгын һәм энергетик нәтижәлелеген тәмин итү.

Яңа жылылык белән тәмин итү системаларын проектлау һәм төзү, гамәлдәге жылылык белән тәмин итү системаларын реконструкцияләү һәм үстерү, торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны тиешле дәрәжәдә жылылык белән тәмин итү максатларында, Яңа Чишмә муниципаль районы авыл җирлекләрен жылылык белән тәмин итү схемалары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Бер - ике катлы һәм индивидуаль торак йортларны, шулай ук секцияле торак йортларны жылытуны һәр йортта яки фатирда урнаштырыла торган газ казаннарыннан башкарырга кирәк. Жәмәгать, мәдәни-көнүреш һәм административ биналарны жылыту үзәкләштерелгән, тышкы жылылык чөптәреннән яки автоном жылылык белән тәмин итү чыганаclarыннан.

Яңа төзелеш районнарын жылылык белән тәмин итү системасын сайлау вариантларны техник-икътисадык чагыштыру нигезендә башкарылырга тиеш.

Территорияләрдә жылылык белән тәмин итү схемасы булмаганда, халык тыгызлыгы 40 кеше/га һәм аннан да күбрәк булган бер, ике катлы торак төзелеше булмаган очракта, авыл җирлекләрендә үзәкләштерелгән жылылык белән тәмин итү системасы котельныйларын торак һәм иҗтимагый биналар төркеменә күчәргә күздә тотарга рөхсәт ителә.

Торак пунктлар территорияләрендә үзәкләштерелгән жылылык белән тәмин итү чыганаclarын коммуналь-склад һәм җитештерү зоналарында, жылылык йөкләнеше үзәкләрендә урнаштырырга киңәш ителә.

Жылылык белән тәмин итү чыганаclarын, жылылык пунктларын урнаштыру акустик исәп-хисаплар белән нигезләнәргә тиеш. Жылылык чөптәрен сузу трассалары һәм ысуллары СНиП 41-02-2003 «Жылылык чөптәргә» таләпләре (9 бүлек) һәм «Кагыйдәләр җыйнагы» - 42.13330.2016 «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү»

4.15.3 . Газ белән тәэмин итү объектларында муниципаль район халкының норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

«Россия Федерациясендә газ белән тәэмин итү турында» 1999 елның 31 мартындагы 69-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, газ белән тәэмин итү өлкәсендә дәүләт сәясәтенең төп принципларыннан берсе булып, тиешле федераль, төбәкара һәм региональ газлаштыру программаларын формалаштыру һәм тормышка ашыру нигезендә, Россия Федерациясе субъектлары территорияләрендә урнашкан торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру дәрәжәсен күтәрү тора.

Газ белән тәэмин итү системасын үстерүнең төп юнәлешләре газ белән тәэмин итүнең кайбер баш корылмаларын реконструкцияләү юлы белән газ белән тәэмин итү системасының куркынычсызлыгын һәм ышанычлылыгын арттыруны, газүткәргечләрнең яңа тармакларын төзүне күздә тотарга тиеш, бу газүткәргеч челтәрләренең эшен тотрыкландырырга һәм газ белән тәэмин итүнең яңа объектларын тоташтырырга мөмкинлек бирәчәк.

Газ куллану юнәлешләре:

- сәнәгатьнең технологик ихтыяжлары;
- халыкның хужалык-көнкүреш ихтыяжлары;
- жылылык чыганакалары өчен энергия чыганагы.

Газ белән тәэмин итүнең гамәлдәге системаларын проектлау һәм төзү, реконструкцияләү һәм үстерү СНиП 42-01-2002 «Газ бүлү системалары», «Газ бүлү һәм газ куллану челтәрләренең иминлеге турында техник регламент» таләпләренә туры китереп, Татарстан Республикасын газ белән тәэмин итү һәм газлаштыруның Генераль схемасы нигезендә, торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру буенча республика программалары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 27.12.2013 ел, №1071 карары белән расланган Татарстан Республикасы шәһәр төзелешен проектлаштыру буенча республика нормативларына туры китереп, түбәнрәк китерелгән газ белән тәэмин итү объектлары өчен җир кишәрлекләренең минималь рәхсәт ителгән күләмнәренең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнде (27 нче таблица).

27 нче
таблица

Газ белән тәэмин итү объектлары өчен җир кишәрлекләренең минималь рәхсәт ителгән күләмнәренең исәп-хисап күрсәткечләре

ГРС житештерүчәнлеге, куб. метр/сәгать	Җир. кишәрлегенең күләме, га
100гә кадәр, аны да кертеп	0,01
100 - 3 000	0,07
3 000 - 10 000	0,11
10 000 - 100 000	0,13
100 000 - 300 000	0,38
300 000 - 500 000	0,65
500 000 артык	1

Газ куллануның зур күрсәткечен түбәндәге күләмдә кабул итәргә кирәк:

- үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү булганда - бер кешегә елына 120 куб. м – ;
- кайнар су белән тәэмин иткәндә, газ су жылыткычлардан - бер кешегә елына 300 куб.

м.;

- кайнар су белән тээмин ителмәгән очракта - бер кешегә елына 180 куб. м.;
- авыл торак пунктлары өчен - елына 220 куб. м.

Газ бүлү һәм газ тугыру станцияләре торак пунктлардан читтә урнашырга тиеш.

Газ өстәмә пунктларны торак пунктның торак төзелеше территориясеннән читтә, аскы яктан урнаштырырга кирәк.

Газ бүлү челтәрәндә газ басымын киметү һәм җайга салу өчен газ җайга салу (блоклы яки шкафлы) пунктларын проектларга кирәк. Газ көйләү пункты район үзәгендә, районның йөкләнеш үзәгенә мөмкин кадәр якин итеп урнаштырырга кирәк.

Торак пунктларда аерым урнашкан газ көйләү пунктларын биналарга һәм корылмаларга кадәр билгеле бер ераклыкта урнаштырырга кирәк:

- газ басымы булганда, газ көйләү пунктына 0,6 МПа – 10 метрга кадәр;
- газны газ көйләү пунктына кертүдә 0,6 - 1,2 МПа - 15 метр.

4.15.4 . Газ белән тээмин итү объектларында муниципаль район халкының норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

Торак пунктларны су белән тээмин итү системаларын проектлау, шул исәптән су белән тээмин итү чыганаclarын сайлау, су жыю корылмаларын урнаштыру таләпләре нигезендә 30.13330.2016 «Эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү» «СНиП 2.04.01-85, «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар», СП 42.13330.2016 «Шәһәр төзелеше. «Шәһәр һәм авыл җирлекләре территорияләрен карап тотуга, шәһәр һәм авыл җирлекләре территорияләрен, су объектларына, эчә торган суга һәм эчә торган су белән тээмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак урыннарына, җитештерү, җәмәгать биналарын эксплуатацияләүгә, санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чараларны оештыруга һәм үткәргүгә санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чараларны оештыруга һәм уздыруга санитар-эпидемиологик таләпләр» СанПиН 1.2.3685-21 «Яшәү мохите факторлары өчен куркынычсызлыкны һәм (яисә) зарарсызлыкны тээмин итүгә таләпләр», ГОСТ 2761-84 «үзәкләштерелгән хужалык-су белән тээмин итү чыганаclarы. Гигиеник, техник таләпләр һәм сайлау кагыйдәләре», СанПиН 2.1.4.1110-02 «Эчәр өчен билгеләнгән су белән тээмин итү һәм суүткәргечләрне санитар саклау зоналары», шулай ук авыл җирлеген су белән тээмин итүнең расланган схемасы нигезендә.

Халыкның хужалык-эчәргә яраклы ихтыяжлары өчен тәүлеклек уртача (бер ел эчендә) куллануның эреләндерелгән күрсәткечен күләмдә кабул итәргә кирәк:

- эчке суүткәргеч һәм канализация белән җиһазландырылган, ванна һәм җирле су жылыткычлары булган биналар өчен - бер кешегә 200 литр;
- эчке суүткәргеч һәм канализация белән җиһазландырылган биналар өчен, үзәкләштерелгән кайнар су белән тээмин ителеш тәүлегенә 270 литр тәшкит итә.

Су алу корылмаларының типларын һәм урнашу схемаларын территориянең геологик, гидрогеологик һәм санитария шартларыннан чыгып сайларга кирәк.

Су челтәрләрен божра белән проектларга кирәк. Тупиковые линия суүткәргечләр кулланырга рәхсәт ителә:

- авария вакытында су белән тээмин итүдә өзеклек булган очракта җитештерү ихтыяжларына су бирү өчен;
- торбаларның диаметры 100 мм дан артмаган хужалык-эчәргә яраклы ихтыяжларына су бирү өчен;
- янгынга каршы яки хужалык-янгынга каршы ихтыяжларга су бирү өчен, линиянең озынлыгы 200 метрдан да артык түгел.

Биналар һәм корылмаларның эчке суүткәргеч челтәрләренең тышкы суүткәргеч челтәрләре бөгелү рәхсәт ителми.

4.15.5 . Газ белән тәэмин итү объектларында муниципаль район халкының норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

Торак пунктларны канализацияләү системаларын проектлауны гамәлгә ашыруны гамәлгә ашырырга кирәк 30.13330.2016 «Эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү» 2.04.01-85 «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар», СП 42.13330.2016 «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү» дигән темага, шулай ук муниципаль районның авыл җирлекләрен су белән тәэмин итүнең расланган схемасы нигезендә үткәрелә.

Көнкүреш агымлы суларны тәүлеклек уртача уртача исәпләнгән су белән чыгару территориядә һәм яшел утыртмаларда су тотуны исәпкә алмыйча, тәүлеклек уртача уртача уртача исәпләнгән су кулланырга тигез итеп кабул ителә.

Территориаль планлаштыру документларын эшлөгәндә авыл торак пунктлары өчен тәүлеклеклек уртача (бер елга) су бүлүнә 1 кешегә 150 л/тәүлегенә кабул итү рәхсәт ителә.

Йорт яны җир кишәрлекләре белән индивидуаль йортларда яшәүче авыл җирлеге халкы өчен төзелешнең тыгызлыгы түбән булу, агып төшүче суларны чистартуның үзкыйммәте, рельефның катлаулылыгы аркасында, су бүлөп чыгаруның автоном системасын күз алдында тоту зарур.

Канализациянең автоном системасы агып төшүче суларны өйдән чыгарудан җыюны, аларны чистартыр өчен автоном корылмаларга илтүне, агып төшүче суларны муниципаль районда булган чистарту корылмаларына чыгаруны тәэмин итәргә тиеш. Автоном чистарту корылмаларын йортлар территориясендә яки берничә бина өчен (кагыйдә буларак, социаль-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары) аерым торучы чистарту корылмалары буларак билгеләргә тәкъдим ителә.

ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН НИГЕЗЛӘУ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

Нормативлар түбәндәге норматив хокукий актлар таләпләре нигезендә әзерләнгән:
Федераль законнар:

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 2004 елның 29 декабрәндәге 190-ФЗ номерлы (02.07.2021 ред.).

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон (01.07.2021 ред.).

«Күмү һәм жирләү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы Федераль закон;

Россия Федерациясенәң башка норматив актлары:

«Методик рекомендацияләр турында» Россия Мәгариф һәм фән министрлыгының 2016 елның 04 маендагы АК-950/02 хаты Россия Федерациясе субъектлары территорияләрендә оптималь урнаштыру критерийларын билгеләү өчен якинча әһәмияткә ия» (2016 елның 08 августындагы ред.).

РФ Сәламәтлек саклау министрлыгының «Ашыгыч ярдәм күрсәтү тәртибен, шул исәптән ашыгыч махсуслаштырылган медицина ярдәмен күрсәтү тәртибен раслау турында» 20.06.2013 елның 20 июнендәге 388нче номерлы боерыгы

«Сәламәтлек саклау өлкәсендә халыкның ресурс белән тәэмин ителеше нормативларын һәм нормаларын куллану турында методик рекомендацияләрне раслау турында» 2018 елның 20 апрелдәге 182 номерлы РФ Сәламәтлек саклау министрлыгы боерыгы.

Россия Мәдәният министрлыгының «Россия Федерациясе субъектларына һәм жирле үзидарә органнарына мәдәният оешмаларын үстерү һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәт белән тәэмин итү буенча методик тәкъдимнәрне раслау турында» 2017 елның 02 августындагы Р-965 нче номерлы боерыгы.

Татарстан Республикасы норматив актлары:

Татарстан Республикасы шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары расланды. ТР МКның 2013 елның 27 декабрәндәге 1071 номерлы карары белән (19.07.2021 ред.).

«Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турында» 2010 елның 25 декабрәндәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы;

«Ижтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләр белән 2024 елга кадәр тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәжәсен билгеләү турында» 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).

«Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенәң һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренәң территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 24-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (13.12.2014 ел редакциясендә).

«Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турында» 2010 елның 25 декабрәндәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (4.10.2021 редакциясендә).

«Калдыклар, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә, Татарстан Республикасының территориаль схемасын раслау турында» 2018 елның 13 мартындагы 149 номерлы ТР МК карары.

«Татарстан Республикасында каты коммуналь калдыкларны туплау нормативларын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 12 декабрәндәге 922 номерлы карары.

Татарстан Республикасы норматив актлары:

Яңа Чишмә муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы ТР Яңа Чишмә МР Советының № 3-29 карары (16.12.2010 ел)

Татарстан Республикасын территорияль планлаштыру схемасы (кертелгән үзгәрешләр белән), расланган Татарстан Республикасының территорияль планлаштыру схемасы (кертелгән үзгәрешләр белән).

2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен раслау турында 2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы (2019 елның 25 декабрдәге үзгәрешләр белән) (Татарстан Республикасы законнары редакциясендә) 2009 елның 5 апрелдәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы, 2009 елның 25 декабрдәге 112-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы)

ТР Яңа Чишмә МР Советының 2016 елның 11 августындагы 17-70 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәрге план чорына социаль-икътисадый үсеш стратегиясе.

Проектлау һәм төзелеш буенча кагыйдәләр жыйнагы:

СП 42.13330.2016 Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү. СНИПның актуальләштерелгән редакциясе 2.07.01-89*» Россия Төзелеш Министрлыгының 2016 елның 30 декабрдәге 1034/пр номерлы боерыгы (2017 елның 10 февралдәге редакциясендә) белән расланган.

СП 35-106-2003 «Өлкән яшьтәге кешеләргә социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү һәм урнаштыру».

СП 30.13330.2016 «СНИП 2.04.01-85* «Эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү»;

СП 32.13330.2018 «СНИП 2.04.03-85 «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»;

биналар һәм корылмаларның халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен ачыклығы СНИП 59.13330.2020 СНИП 35-01-2001» СП 59.13330.2020»;

«Шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен тотуга, су объектларына, эчә торган суга һәм эчә торган су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак урыннарына, житештерү, ижтимагый биналарны эксплуатацияләүгә, санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чараларны оештыруга һәм үткөрүгә санитар-эпидемиологик таләпләр» СанПиН 2.1.3684-21;

СанПиН 1.2.3685-21 «Яшәү тирәлегә факторларының кеше өчен иминлеген һәм (яисә) зарарсызлыгын тәэмин итүгә карата гигиена нормативлары һәм таләпләр»;

МДК 11-01.2002 «Россия Федерациясендә жирләү һәм зиратларны тоту тәртібе турында тәкъдимнәр».

Башка документлар:

Янғын саклау объектларын проектлау нормалары. НПБ 101-95 (РФ ЭЭМ ГУППС 30.12.1994 № 36 боерыгы белән расланган).

Интернет-чыганаclar:

Территорияль планлаштыруның федераль дәүләт мәгълүмат системасы (ФГИС ТП). <https://fgisp.economy.gov.ru/>

Дәүләт статистикасы федераль хезмәте – <http://gks.ru>.

Татарстан Республикасының Яңа Чишмә муниципаль районы администрациясенәң рәсми сайты <https://novosheshminsk.tatarstan.ru/>

Нормативларны әзерләгәндә исәпкә алынды:

- авыл жирлегенәң административ-территорияль бүленеше;
 - авыл жирлегенәң социаль-демографик составы һәм халык тыгызлыгы;
 - табигать-климат шартлары;
 - социаль-икътисадый үсеш фаразы;
 - жирле үзидарә органнарының һәм кызыксынган затларның тәкъдимнәре
- Нормативларның төп өлешендә муниципаль район халкы тәэмин ителешенәң

минимал рөхсәт ителгән минимал дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре һәм муниципал район халкы өчен мондый объектларның территория яктан мөмкин булган кадәр үтәмле булу дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнгән муниципал районның җирле әһәмияттәге объектлары исемлегенә, 29.2 статьяның 4 өлешендә күрсәтелгән Россия Федерациясенең Шәһәр төзелеш кодексы таләпләренә, шулай ук нормативлар проектының эшләү буенча техник бирем белән билгеләнгән.